

Nr 27

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 20 december 1957 (nr 684) om betalningsväsendet under krigsförhållanden, m. m.

I en den 3 maj 1963 dagtecknad proposition, nr 169, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden föreslagit riksdagen att

dels antaga vid propositionen fogat förslag till lag angående ändring i lagen den 20 december 1957 (nr 684) om betalningsväsendet under krigsförhållanden, och

dels bifalla genom propositionen framlagt förslag om överflyttning från överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap till riksbanken av huvudansvaret för beredskapsplanläggningen på bank- och betalningsväsendets område.

Beträffande *propositionens huvudsakliga innehåll* må anföras följande.

I propositionen redovisas vissa förslag rörande planläggningen för betalningsväsendet under krigsförhållanden. I anslutning härtill föreslås sådan ändring i lagen om betalningsväsendet under krigsförhållanden, att Kungl. Maj:t under dylika förhållanden skall äga dels meddela vissa från postgiroförordningen avvikande bestämmelser, dels föreskriva skyldighet för riksbanken att inlösa vissa postala utbetalningshandlingar, utfärdade även av annan än statsmyndighet, samt skyldighet för statlig myndighet att mottaga sådana handlingar som likvid vid inbetalningar.

Det direkta ansvaret för beredskapsplaneringen på bank- och betalningsväsendets område föreslås i propositionen överflyttat från överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap till riksbanken.

Författningsförslaget har följande lydelse.

Förslag

till

Lag angående ändring i lagen den 20 december 1957 (nr 684) om betalningsväsendet under krigsförhållanden

Härigenom förordnas, att i lagen den 20 december 1957 om betalningsväsendet under krigsförhållanden skall införas en ny paragraf, benämnd 3 a §, av nedan angiven lydelse samt att 4 § skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

3 a §.

Befinner sig riket i krig, äger Konungen, efter hörande där så är möjligt av fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret, meddela av förhållandena påkallade bestämmelser att gälla i stället för vad som finnes stadgat i 5 § förordningen den 11 juli 1924 (nr 378) angående postgirorörelse.

Vid krigsfara, vari riket befinner sig, så ock eljest under utomordentliga förhållanden, föranledda av krig eller krigsfara, vari riket befunnit sig, äger Konungen, efter hörande av fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret, meddela bestämmelser som i första stycket avses.

4 §.

Befinner sig riket i krig, äger Konungen, efter hörande där så är möjligt av fullmäktige i riksbanken, förordna att riksbanken skall vara skyldig att riksbanken skall vara skyldig att inlösa sådant av statsmyndighet utfärdad utbetalningskort och direktutbetalningskort, som är avsett att användas i postgirorörelsen, samt att riksbanken skall vara skyldig att inlösa för postgirorörelsen avsedda utbetalningskort och direktutbetalningskort, som utfärdats av statsmyndighet, kommunalmyndighet, allmän försäkringskassa eller sådan annan postgirokontoinnehavare, som erhållit medgivande att verkställa utbetalning medelst direktutbetalningskort, samt

att kort som här avses skall mottagas såsom likvid vid betalning till statlig myndighet.

Vid krigsfara — — — stycket avses.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Beträffande motiven för de i propositionen framlagda förslagen hänvisas till densamma.

Utskottet

De förslag som framlägges genom den förevarande propositionen utgör i huvudsak en komplettering av beredskapslagstiftningen på betalningsväsendets område. Enligt den gällande lagen om betalningsväsendet under krigsförhållanden, som tillkom år 1957, äger Kungl. Maj:t under förutsättningar, som anges i lagen, möjlighet att meddela från riksbankslagen avvikande bestämmelser och att dispensera från vissa stadganden i myntlagen ävensom att meddela särskilda föreskrifter rörande vissa postala utbetalningshandlingar.

Betalningsmedelsförsörjningen för andra än statliga myndigheter omfattas inte av den gällande lagstiftningen. Behovet av åtgärder för att trygga näringslivets försörjning med betalningsmedel betonades emellertid vid lagstiftningens tillkomst. Bankoutskottet (B:oU 1957: 36) underströk vikten av att en utredning i detta syfte verkställdes.

De förslag som nu förelägges riksdagen innebär i huvudsak dels att gällande riktlinjer och bestämmelser beträffande de statliga myndigheternas kassarörelse under krig kompletteras och överarbetas, dels att vissa bestämmelser lämnas beträffande betalningsmedelsförsörjningen för kommunala myndigheter, allmänna försäkringskassor och vissa krigsviktiga företag. Därjämte föreslås en överflyttning av ansvaret för beredskapsplanläggningen på bank- och betalningsväsendets område från överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap till riksbanken.

Vad gäller de statliga betalningarna skall huvudregeln enligt förslaget vara att dessa liksom enligt nu gällande riktlinjer för betalningsmedelsförsörjningen i krig skall ske med anlåtande av postgiro. Viss möjlighet skall emellertid finnas för myndighet att anlita checkräkning. Detta bör dock enligt departementschefens uttalande få ske först när myndighets postgirokonto inte längre kan tillfredsställande utnyttjas.

För de kommunala myndigheterna, allmänna försäkringskassor och vissa krigsviktiga företag föreslås i propositionen att försörjningen med betalningsmedel skall kunna ske även via postgirorörelsen. För detta ändamål föreslås berörda organ och företag efter prövning och tillståndsgivning få utnyttja direktutbetalningskort samt äga rätt till överdragning av konto. Prövningen förutsättes i all möjlig mån ske och tillståndet lämnas redan i fredstid.

De föreslagna möjligheterna till överdragning av postgirokonto står inte i överensstämmelse med gällande förordning om postgirorörelsen. Enligt propositionen bör Kungl. Maj:t därför få fullmakt att under krigsförhållanden

meddela vissa från postgiroförordningen avvikande bestämmelser. En paragraf av denna innebörd föreslås i propositionen infogad i beredskapslagen.

Enligt utskottets mening tillgodoser förslagen i möjligaste mån kraven på en tillfredsställande beredskap i de lägen i vilka lagstiftningen är tänkt att träda i kraft. Särskilt vill utskottet — i anledning av vissa uttalanden av några remissinstanser — hänvisa till vad departementschefen uttalat om att förslagen beträffande betalningsmedelsförsörjningen för myndigheter m. fl. utanför den statliga sektorn inte är att betrakta som anvisningar om hur medel skall skaffas under krigsförhållanden utan har till syfte att erbjuda myndigheterna en extra möjlighet till medelsanskaffning i situationer, då de normala vägarna är stängda. Utskottet vill vidare framhålla att det ligger i sakens natur att frågan om alternativa former för medelsanskaffningen hör till uppgifterna för beredskapsplanläggningen. Utskottet kan för sin del tillstyrka propositionen i berörda delar.

Den föreslagna överföringen av ansvaret för beredskapsplanläggningen från överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap till riksbanken får enligt departementschefen ses mot bakgrunden bl. a. av de principer som följts vid omorganisationen av överstyrelsen. Dessa principer innebär bl. a. att ansvaret för ett specialområde som det ifrågavarande överflyttas till lämpligt fackorgan. På försäkringsområdet har beredskapsplanläggningen således tidigare lagts till försäkringsinspektionen. Utskottet har för sin del ingen erinran mot att riksbanken ålägges den föreslagna beredskapsuppgiften, varigenom riksbanken således skall ha att ombesörja beredskapsplanläggning på bank- och betalningsväsendets område. Såsom uttalas i propositionen torde riksbanken i likhet med vad som gäller för andra myndigheter inom det ekonomiska försvaret vid fullgörandet av uppgiften i erforderlig utsträckning böra samråda med överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap och hålla denna myndighet underrättad om planläggningen. För tidsvinnande har utskottet ansett det önskvärt att riksdagen, därest den beslutar bifalla propositionen, samtidigt kan besluta om erforderliga bestämmelser i berörda hänseende. På utskottets hemställan har fullmäktige i riksbanken utarbetat och till utskottet inkommit med förslag till sådana bestämmelser. Enligt fullmäktiges förslag skulle till 24 § bankoreglementet, vilken nu innehåller vissa föreskrifter med avseende på riksbankens åtgärder under beredskapsförhållanden, fogas ett stycke innehållande föreskrifter motsvarande dem som meddelats för försäkringsinspektionen. Utskottet finner fullmäktiges förslag till ändring av bankoreglementet lämpligt och tillstyrker detta.

Aberopande det anförda hemställer utskottet

att riksdagen måtte

1. bifalla den förevarande propositionen nr 169, samt
2. besluta att § 24 i bankoreglementet skall erhålla nedan angivna lydelse.

Förslag
till
ändrad lydelse av § 24 bankoreglementet

§ 24.

Det ankommer på fullmäktige att ombesörja beredskapsplanläggning på bank- och betalningsväsendets område. Fullmäktige skola i erforderlig utsträckning samråda med överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap samt hålla denna myndighet underrättad om beredskapsplanläggningen.

Fullmäktige skola — — — ansedd ort.

Stockholm den 12 november 1963

På bankoutskottets vägnar:

C. G. REGNÉLL

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ståhle, Schmidt, Gustaf Henry Hansson, Åke Larsson, Palm, Augustsson och Hernelius;

från andra kammaren: herrar Regnéll, Berglund, Hansson i Önnarp, Carlsson i Stockholm, Bengtsson i Landskrona, Ekström i Iggesund, Rask och Lindkvist.